

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 6

*Матеріали VI Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Державне управління: стратегія і тактика
формування сучасного фахівця”,
м. Київ, МАУП 29 жовтня 2011 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2011

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 8 від 28.09.11)*

Редакційна колегія

М. Ф. Головатий (голова), д-р політ. наук, проф., *В. В. Омельчук* (заступник голови), канд. іст. наук, *П. Ф. Вознюк* (відповідальний секретар), канд. політ. наук, доц., *І. П. Бідзюра*, д-р політ. наук, проф., *П. П. Гай-Нижник*, д-р іст. наук, старш. наук. співроб., *Ю. О. Куц*, д-р наук держ. упр., *І. П. Лопушинський*, д-р наук держ. упр., проф., *В. М. Піскун*, д-р іст. наук, старш. наук. співроб., *Я. Ф. Радиш*, д-р наук держ. упр., проф., *І. В. Розпутенко*, д-р наук держ. упр., проф., *Г. П. Ситник*, д-р наук держ. упр., проф., *П. К. Ситник*, д-р філос. наук, проф., *Ю. П. Сурмін*, д-р соц. наук, проф., *В. В. Утвенко*, канд. іст. наук, доц., *М. В. Чечетов*, д-р наук держ. упр., проф., *Н. П. Ярош*, д-р наук держ. упр., *Н. М. Чернуха*, д-р пед. наук, проф.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності: [зб. наук. пр.] / МАУП. —
С76 К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2011 —

Вип. 5 : Матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. “Державне управління: стратегія і тактика формування сучасного фахівця”, м. Київ, МАУП, 29 жовт. 2011 р./ редкол.: М. Ф. Головатий (голова) [та ін.]. — 2011. — 428 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

ЗМІСТ

А. О. Білоус Теоретико-правові основи аналізу поняття інституту державної служби	7
М. Курко, В. Підпалій Проблеми формування правової компетенції сучасного управлінця.....	13
О. Х. Юлдашев Концепція вдосконалення управління економікою.....	16
В. В. Утвенко Стратегічне планування соціально-економічного розвитку міст України як складова муніципальної політики органів місцевого самоврядування.....	19
О. В. Баєва Формування державних вимог до організаційної компетентності медичних менеджерів	29
Л. Б. Шостак, О. С. Бадрак Механізми гармонізації еколого-економічної та соціальної складових державної регуляторної політики.....	38
О. И. Дикарев, Нгуєн Куинь Май Политэкономический подход к концепту «энергетический клуб» (эк) шанхайской организация сотрудничества (ШОС) на евразийском геополитическом и геэкономическом пространстве.....	44
Т. В. Кондратюк Становлення та розвиток порівняльного публічного адміністрування як теоретико-методологічного напрямку дослідження механізмів державного управління.....	51
А. М. Сундук Зовнішній вектор регіональної політики як фактор реалізації стабільного розвитку....	61
Н. Н. Юсеф Етно-соціальний та економічний розвиток Курдистану	62
Ф. М. Медвідь, М. Ф. Медвідь Національні економічні інтереси в системі державної регіональної політики України .	68
О. В. Поляк Стан дослідження сензитивності у наукових джерелах про механізми державного управління	73
О. І. Дікарев, М. Л. Семенюта Міжнародно-правові механізми регулювання транскордонних ресурсних конфліктів	78
Я. Ф. Медвідь, О. М. Поповичук Державне управління в сфері підприємницької діяльності	86
В. В. Шпачук Антикризові аспекти державного управління банківською системою.....	91
Б. В. Бернадський Створення органів державної безпеки Російської імперії.....	93
А. М. Соловйова Кримінально-правова охорона власності в Україні.....	96
В. В. Павленко, В. Л. Павленко Відповідальність за порушення законодавства про державну службу.....	99
В. В. Павленко Моделі державної служби	106
К. В. Муравйов Організаційно-правові гарантії реалізації права видобування корисних копалин	108
І. А. Кабанова Етико-правові засади медичної діяльності.....	114
Т. О. Костюк Політична криза в Україні в контексті кризи державного управління і соціального розвитку.....	119
Л. О. Федосова Реформування сучасної вищої школи в Україні в контексті становлення системи підготовки керівних кадрів	123
О. М. Міхатуліна Державний контроль та нагляд за господарською діяльністю та засоби державного захисту прав суб'єктів господарювання	125
В. А. Гапоненко Органи державного управління: інститут демократії чи механізм її обмеження.....	128

НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕРЕСИ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Становлення і розвиток української державності, вип. 6, с. 68–72

Гармонійний розвиток України як суверенної держави, що розбудовує громадянське суспільство та конкурентоспроможну економіку на основі демократичних цінностей, неможливий без ефективного та стабільного розвитку кожного її регіону. На шляху розбудови повноцінної господарської системи регіонів стоять інституційні, соціально-економічні та морально-психологічні перешкоди, а саме: 1) криза регіонального управління, яка полягає в недостатньому рівні повноважень місцевої влади та частій зміні керівників обласних і районних державних адміністрацій та їх команд; 2) негативні тенденції регіонального розвитку та посилення диференціації у рівнях соціально-економічного розвитку регіонів; 3) здебільшого штучна міжрегіональна напруженість, яка створює загрозу єдності нації та держави.

Відсутність активної, виваженої державної регіональної політики за попередні 19 років призвела до посилення відцентрових і дезінтеграційних тенденцій на регіональному рівні, послаблення міжрегіональних економічних зв'язків і порушення ефективної взаємодії за вертикаллю “центр-регіони”, диференціації регіонів за рівнем конкурентоспроможності та якості життя громадян.

“Реформа місцевого самоврядування з метою суттєвого розширення повноважень влади на місцях, створення його

економічного фундаменту, забезпечення виконавчими функціями — це завдання на найближчу перспективу.

Вважаю, що відповідний пакет законів — новий Закон про місцеве самоврядування та Закон про державні адміністрації — ми приймемо вже до кінця 2010 року.

Країні конче потрібна побудова нової моделі місцевої влади з урахуванням інтересів держави, регіону, територіальної громади, місцевого бізнесу, підприємств та установ, — наголошено у Посланні Президента Віктора Януковича до Українського народу від 3 червня 2010 р. — У цьому, власне, і полягає зміст нової регіональної політики” [11; 13].

Першочерговим завданням держави на шляху регіональної інтеграції України має стати пошук раціонального балансу між децентралізацією управління і “єдиновладдям”. Компромісних підходів потребує питання економічної свободи регіонів. Держава, також, має взяти на себе функцію гармонізації регіональних, міжрегіональних і загальнодержавних інтересів, а також впровадження єдиних “правил гри” в економічній сфері та уніфікованих соціальних стандартів на всій території України, враховуючи європейські принципи субсидіарності, рівних правил, відповідальності регіонів і центру [6, 195–197]. Усе це потребує нової державної регі-

ональної політики, відповідних змін у нормативно-правовому полі, а також чіткого розмежування повноважень бюджетів: центрального і місцевих [11, 104–113].

Останніми роками термін “регіональна політика” міцно закріпився в лексиконі науковців економічних, суспільних наук, представників усіх рівнів державного управління. Окремі аспекти регіональної політики України, визначення проблеми та стратегічних пріоритетів розвитку регіонів розглядаються в працях З. Варналія, Б. Данилишина, М. Долішного, Я. Жаліло, С. Злупка, В. Керецмана, Я. Олійника, В. Пили, С. Романюка, В. Симоненка, Д. Стеченка, В. Чужикова, М. Чумаченка та ін.

У 2005 р. прийнято Закон України “Про стимулювання розвитку регіонів”, який визначає правові, економічні та організаційні засади реалізації державної політики стимулювання розвитку регіонів і подолання депресивності територій. Цим законом передбачено запровадження нової моделі стимулювання розвитку регіонів і депресивних територій, яка дасть змогу забезпечити концентрацію ресурсів на розв’язанні регіональних проблем і стабільність управлінських відносин між центральними та місцевими органами виконавчої влади у питаннях регіонального розвитку [1].

21 липня 2006 р. Постановою Кабінету Міністрів України затверджено Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2015 року, що стало надзвичайно важливим етапом удосконалення організаційно-правового забезпечення державної політики регулювання регіонального розвитку. Стратегічним завданнями державної політики регіонального розвитку України до 2015 р. визначено: підвищення конкурентоспроможності регіонів і зміцнення їх ресурсного потенціалу; забезпечення розвитку людських ресурсів; розвиток між-

регіонального співробітництва; створення інституціональних умов для регіонального розвитку; запровадження нових форм взаємодії центральних органів виконавчої влади з місцевими виконавчими органами та органами місцевого самоврядування, подальше впровадження адміністративно-територіальної, бюджетної та податкової реформ з метою зміцнення фінансово-економічної основи територіальних громад.

Пріоритетними напрямками державної регіональної політики є запровадження програмних підходів до управління регіональним розвитком і удосконалення механізмів його стимулювання, що передбачає: розроблення та затвердження регіональних стратегій розвитку з визначенням їх пріоритетів на середньо- та довгострокову перспективу з урахуванням національних інтересів;

підготовку та укладання угод щодо розвитку регіонів, у яких реалізуються пілотні проекти; затвердження у державному бюджеті нової бюджетної програми, спрямованої на стимулювання регіонального розвитку; проведення моніторингу розвитку регіонів, районів і міст обласного значення для виявлення проблем, що стримують розвиток територій з ознаками депресивності; підготовку програм подолання репресивності [13, 233–250].

Відповідно до загальних засад Конституції України Господарським кодексом України встановлено, що економічна і соціальна політика держави як стратегічна (довгострокова), так і тактична (поточна) повинна спрямовуватися на реалізацію та оптимальне узгодження інтересів суб’єктів господарювання і споживачів, різних суспільних верств і населення в цілому (ч.1 ст. 9 ГК).

Національні інтереси України виступають як реалізація природного права народу на гідне існування та включення його у світову цивілізацію. Національні економічні інтереси трактують-

ся аналітиками як система пріоритетів у соціально-економічному розвитку держави в цілому та її регіонів [8, 262–268; 10, 26–32,], чітко пов'язуються із системою економічної безпеки держави [4, 3; 5, 84–95].

Аналітиками Національного інституту стратегічних досліджень були визначені у 1996 р. пріоритетні національні економічні інтереси України: створення самодостатньої, конкурентоспроможної, соціально спрямованої, потужної економіки; створення надійної системи економічної безпеки України; проведення рішучої боротьби з “тіньовою” економікою; зростання добробуту громадян; розвиток внутрішнього ринку та внутрішнього попиту; кардинальна модернізація виробництва та розвиток його наукомістких галузей; створення замкнених циклів виробництва стратегічно важливої продукції, зокрема військової техніки та озброєнь; вирішення державою соціальних проблем (безробіття, бідність, злочинність, житлове забезпечення тощо) [9, 48].

На основі експертного опитування, проведеного у Національному інституті стратегічних досліджень із залученням фахівців Центральних державних органів та інститутів НАН України, було визначено найбільш небезпечні загрози цим пріоритетним національно-економічним інтересам, що характерні, на жаль, і в наш час: відсутність системи економічної безпеки України; неефективність державного регулювання та керованості соціально-економічними процесами; зростання “тіньової” економіки, посилення її криміналізації; свідомі чи несвідомі дії представників вищих органів державної влади та управління, що перешкоджають національним інтересам України; соціальна незахищеність значної частини населення, зростання бідності; непослідовність і безсистемність при здійсненні економічних реформ, відсутність власної моделі ре-

форм та їх забезпечення; деформована структура виробництва, відсутність науково обґрунтованої структурної перебудови економіки; неефективність податкової системи, масове ухилення від сплати податків; неефективність управління державним сектором економіки; корупція в управлінській сфері; недосконалість національного законодавства, пов'язаного з регулюванням економічних процесів; домінування видобувних і базових галузей з низьким ступенем переробки сировини; енергетична криза; низький рівень замкнених циклів виробництва, стратегічно важливої продукції, зокрема військової техніки та озброєнь; низький рівень заробітної платні, відсутність мотивації до праці; значне падіння обсягів виробництва; незадовільна орієнтація на виробництво продукції проміжного споживання; застарілі технології у більшості галузей виробництва; витіснення України з частини зовнішніх ринків збуту продукції, зокрема в країнах СНД і Східної Європи; надмірна відкритість економіки України, невиважена лібералізація зовнішньоекономічної діяльності [9, 47–48; 12, 355–460].

Планувалося в процесі розбудови системи забезпечення економічної безпеки України прийняти Концепцію економічної безпеки України і розробити на її основі Закон “Про економічну безпеку України”. На часі розробка Економічного кодексу України та нової редакції закону “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” [7].

Отже, державна стратегія національної економічної безпеки повинна передбачати: характеристику та класифікацію внутрішніх і зовнішніх загроз; визначення і моніторинг факторів, що підривають соціально-економічну систему держави; визначення критеріїв і параметрів, що характеризують національні економічні інтереси; формування еко-

номічної політики та необхідного механізму, що усуває або пом'якшує дію факторів, які підривають соціально-економічну систему держави; управління та координацію діяльності органів державної влади по забезпеченню економічної безпеки на національному, регіональному і глобальному рівнях [9, 137–138].

Стаття 7 Закону “Про основи національної безпеки України” (2003 р.) визначає основні реальні та потенційні загрози національним інтересам і національній безпеці України, стабільності в суспільстві в економічній сфері: істотне скорочення внутрішнього валового продукту, зниження інвестиційної та інноваційної активності і науково-технічного та технологічного потенціалу, скорочення досліджень на стратегічно важливих напрямках інноваційного розвитку; ослаблення системи державного регулювання і контролю у сфері економіки; нестабільність у правовому регулюванні відносин у сфері економіки, в тому числі фінансової (фіскальної) політики держави; відсутність ефективної програми запобігання фінансовим кризам; зростання кредитних ризиків; критичний стан основних виробничих фондів у провідних галузях промисловості, агропромислового комплексу, системах життєзабезпечення; загострення проблеми підтримання в належному технічному стані ядерних об’єктів на території України; недостатні темпи відтворювальних процесів і подолання структурної деформації в економіці; критична залежність національної економіки від кон’юнктури зовнішніх ринків, низькі темпи розширення внутрішнього ринку; нераціональна структура експорту з переважно сировинним характером і низькою питомою вагою продукції з високою часткою доданої вартості; велика боргова залежність держави, критичні обсяги державних зовнішнього і внутрішнього боргів; не-

безпечне для економічної незалежності України зростання частки іноземного капіталу у стратегічних галузях економіки; неефективність антимонопольної політики та механізмів державного регулювання природних монополій, що ускладнює створення конкурентного середовища в економіці; критичний стан з продовольчим забезпеченням населення; неефективність використання паливно-енергетичних ресурсів, недостатні темпи диверсифікації джерел їх постачання та відсутність активної політики енергозбереження, що створює загрозу енергетичній безпеці держави; “тінізація” національної економіки; переважання в діяльності управлінських структур особистих, корпоративних, регіональних інтересів над загальнонаціональними [2].

Стаття 8 цього самого Закону передбачає: забезпечення умов для сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності національної економіки; прискорення прогресивних структурних та інституціональних змін в економіці, поліпшення інвестиційного клімату, підвищення ефективності інвестиційних процесів; стимулювання випереджувального розвитку наукоємних високотехнологічних виробництв; вдосконалення антимонопольної політики; створення ефективного механізму державного регулювання природних монополій; подолання “тінізації” економіки через реформування податкової системи, оздоровлення фінансово-кредитної сфери та припинення впливу капіталів за кордон, зменшення позабанківського обігу грошової маси; забезпечення збалансованого розвитку бюджетної сфери, внутрішньої і зовнішньої захищеності національної валюти, її стабільності, захисту інтересів вкладників, фінансового ринку; здійснення виваженої політики внутрішніх і зовнішніх запозичень; забезпечення енергетичної безпеки на основі стало-

го функціонування і розвитку паливно-енергетичного комплексу, в тому числі послідовного і активного проведення політики енергозбереження та диверсифікації джерел енергозабезпечення; забезпечення продовольчої безпеки; захист внутрішнього ринку від недоброякісного імпорту — поставок продукції, яка може завдавати шкоди національним виробникам, здоров'ю людей і навколишньому природному середовищу; посилення участі України у міжнародному поділі праці, розвиток експортного потенціалу високотехнологічної продукції, поглиблення інтеграції у європейську і світову економічну систему та активізація участі в міжнародних економічних і фінансових організаціях [2].

Отже, в умовах глобальної фінансово-економічної кризи та ставновлення нової державної регіональної політики в Україні назріла необхідність чітко визначити національні економічні інтереси і стратегічні пріоритети держави.

Література

1. Закон України “Про стимулювання розвитку регіонів” // Урядовий кур’єр. — 2005. — 12 жовт.
2. Закон України “Про основи національної безпеки України” // Урядовий кур’єр. — 2003. — 30 лип.
3. Біленчук П. Д., Медвідь Ф. М. Економічна безпека України в контексті небезпек, ризиків і загроз національним інтересам України: політико-правові та соціально-психологічні засади // Економіка. Фінанси. Право. — 2009. — № 5. — С. 38–39; № 6. — С. 29–32.
4. Власюк О. С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку. — К.: НІПМБ, 2008. — 48 с.
5. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: Монографія. — К.: НІСД, 2009. — 336 с.
6. Курас І. Ф. Пошук гармонії в контексті “нового регіоналізму” // Етнополітологія. Перші кроки становлення. — К.: Генеза, 2004. — С. 195–197.
7. Литвин В. Фінансова та економічна криза в Україні: ризики, застереження та невідкладні заходи // Голос України. — 2008. — 27 груд.
8. Медвідь Ф. М. Національні економічні інтереси України, їх пріоритети, загрози і небезпеки в системі регіонального розвитку держави // Наукові записки Ін-ту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. — К., 2009. — Вип. 44. (підсекція “Курасівські читання”). — С. 262–269.
9. Національна безпека України, 1994 — 1996 рр.: Наук. доп. НІСД / Редкол. О. Ф. Белов (голова) та ін. — К.: НІСД, 1997. — 197 с.
10. Поручник А. М. Національний інтерес України: економічна самодостатність у глобальному вимірі: Монографія. — К.: КНЕУ, 2008. — 352 с.
11. Послання Президента України Віктора Януковича до Українського народу (з Експертною доповіддю НІСД “Україна ХХІ століття. Стратегія реформ і суспільної консолідації”) / Уклад. А. В. Єрмолаєв. — К.: НІСД, 2010. — 128 с..
12. Стратегії розвитку України: теорія і практика /За ред. О. С. Власюка. — К.: НІСД, 2002. — 864 с.
13. Україна в 2005 — 2009 рр.: стратегічні оцінки соціально-політичного та соціально-економічного розвитку: Монографія / За заг. ред. Ю. Г. Рубана. — К.: НІСД, 2009. — 655 с.